

In Questa Tomba Oscura - The Skull Within
Uitgeverij UPA -ASP

<http://www.aspeditions.be/nl-be/book/INQUES421L/in-questa-tomba-oscura-dvd-spank-moons.htm>

Review door Yves Knockaert, adviseur Onderzoek van de FAK Faculteit Kunsten Leuven

Het fotoboek met de drievoudige titel *In Questa Tomba Oscura. The Skull Within. Pixelation as Strategy of (Dis)appearance* is het artistieke resultaat van het doctoraatsonderzoek van fotograaf Spank Moons. Zijn begeleidingsteam bestond uit promotor Luk Van den Dries, hoogleraar Theaterwetenschap aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Antwerpen en copromotor Johan Swinnen, hoogleraar aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen. Van den Dries schreef de inleiding op het boek: een situering van Moons als fotograaf met vooral aandacht voor zijn evolutie sinds de jaren 1970. Wie Spank Moons uit die periode kent, zal verbaasd opkijken over de evolutie die hij heeft ondergaan. Van den Dries spreekt van een "radicale breuk". Vroeger ging het volgens hem om "melancholische zelfsceneringen die in de werkelijkheid geplakt lijken te zijn. Spank fotografeert zijn milieu, zijn jongenskamer, zijn familie in het salon, zijn fantasieën. (...) Die alledaagsheid krijgt echter een kleine deuk waardoor de banaliteit plots gaat kantelen." Het ironische en het "absurdisme" van toen hebben in de recente ontwikkeling plaats gemaakt voor "de universele onontkoombaarheid van de dood" en voor "de confrontaties met de alomtegenwoordige botten die ons herinneren aan de harde binnenkant van het leven die als een essentie ons bestaan markeert: we moeten allen sterven."

In de eerste plaats gaat het om een fotoboek: door het grote formaat en de verzorgde uitgave komen de volbladfoto's bijzonder goed tot hun recht. Aan het boek is ook een dvd toegevoegd met een reeks video's met dezelfde titels als de fotohoofdstukken in het boek, met dezelfde beelden, bewegend versus stil, video versus foto, maar ook stil beeld als foto versus afgedrukte 'still' uit de video.

De teksten van Spank Moons zijn vooral beschrijvend en uitleggend ten opzichte het beeldmateriaal. Hij gaat in op metaforen, iconografie en symboliek, op de vraag hoe een 'oude' doodsymboliek (de schedel) vandaag nog als beeld kan aanspreken. Hij verklaart de indeling van het boek in verschillende hoofdstukken vanuit een christelijke context (eerste deel) en de 'schedel' (tweede deel). In het eerste deel is het evangelieverhaal de rode lijn bij de foto's: Maria uit het evangelie en de zwangere vrouw in beeld. In het tweede deel is de historische 'vanitas' de inspiratie met onder meer specifiek verwijzen naar de clair-obscur van Caravaggio en zinspelen op de 'danse macabre'.

Het zou verkeerd zijn te denken dat Moons alles wat in de beelden te zien is wil uitleggen of verklaren in zijn teksten, waardoor de hele getoonde wereld 'gesloten' zou worden. Niets is minder waar: de kunstenaar-onderzoeker beperkt zich tot het beschrijvende als een suggestie van het lezen van een 'oppervlaktelaag' van de beelden en dat is slechts de eerste, direct waarneembare laag van de veelgelaagdheid van dit onderzoek. Wat de teksten verzwijgen lokken de beelden uit: dieptewerking, de uitdaging voor de kijker/lezer om de dieper gelegen lagen te verkennen en daarbij zelf zijn graad van diepgang, 'diepte' te bepalen. Dat is analoog aan de 'tomba oscura' van de titel, tastbaar gemaakt in de beelden en de kijker aanlokkend om in de duistere diepte door te dringen, "voyeuristisch" zoals Moons uitdagend schrijft (een knipoog naar zijn vroegere ironisch-uitdagende fotografische stijl).

In deze publicatie wordt niet systematisch een beschrijving gegeven van de onderzoeksvraag, de gevolgde methodes en het antwoord op de onderzoeksvraag, alhoewel die zaken door de lezer uit de tekst te halen zijn. "Hoe communiceer je in de kunst naar anderen toe over de dood, zonder in clichés te vervallen? Het was een van de vragen die ik mij stelde bij de aanvang van het project." Moons heeft als bedoeling de afgezaagde clichés "opnieuw te laten spreken". Belangrijker dan die expliciete onderzoeksvraag is de vaststelling dat hier een geslaagde poging gedaan is om een antwoord te vinden op de moeilijke vraag hoe binnen een doctoraat in de kunsten, zowel het kunstwerk als resultaat van het onderzoek als het onderzoek zelf voor te stellen. Daarom is het bijvoorbeeld voldoende dat Moons de pixelatie als onderdeel van het onderzoek in zijn tekst toelicht vanuit het bereikte resultaat. 'Pixelatie' of 'pixelation' schrijft hij letterlijk "is een theoretisch hoofdstuk zonder woorden. Het is een beeldende zoektocht geworden naar de meest expressieve pixels van een foto. Door het visualiseren van deze pixels via 'pixelation' ontstaat een spel van 'verschijnen en verdwijnen'." Hij laat het over aan de kijker/lezer om uit te zoeken wat foto en wat still is in het boek. En waar het duidelijk om stills gaat, zijn deze deel van het onderzoek met pixelatie als methode voor een

graadsbepaling van abstrahering: "Pixelation as strategy of (dis)appearance". Pixelatie als verrijking voor het stilstaande beeld, als uitdaging van de fotografie. Hierdoor geeft Spank Moons ook een antwoord op de vraag waarom hij als fotograaf het medium video gebruikt.

Van de drievoudige titel zijn al het tweede en derde luik, de "skull" en de "pixelation", verklaard. De hoofdtitel, *In Questa Tomba Oscura*, verwijst naar een tekst van de Italiaanse dichter Carpani, die Beethoven gebruikt heeft. Beethovens gezang is dan ook te horen op de gelijknamige video van Moons.

Dit is een kunstboek, waarin het onderzoek 'verzonken' is, zodat de obsessie voor vergankelijkheid en doodsdrift van de fotograaf ten volle tot uiting komen in uitgepuurde en gestileerde beelden, waarin foto en video niet alleen verschillende aspecten zijn, maar ook elkaar beïnvloedende kunstbeoefening. Zo'n kunstboek is een geslaagd voorbeeld van het resultaat van wat het doctoraat in de kunsten beoogt.

Yves Knockaert

